

Hem>Domstolsförfaranden>Tvistemål>Bevisupptagning

Bevisupptagning

Nederländerna

1 Bevisbörd

Den nederländska civilprocesslagen grundas på principen om att "den som påstår något måste bevisa detta". Med andra ord ligger bevisbördan hos den som åberopar faktiska omständigheter eller rättigheter i rättssyften, och det är denne som måste styrka dessa omständigheter och rättigheter. Bevisbördan kan dock ligga hos någon annan på grund av en specifik rättsregel eller principen om skälighet eller rättvisa.

1.1 Hur ser bevisbördereglererna ut?

De lagstadgade bevisreglerna i civilprocesslagen (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) gäller i förfaranden som inlets genom stämning eller skriftlig ansökan, om inte typen av mål utgör hinder för detta. De är inte obligatoriska i interimistiska förfaranden, och är heller inte automatiskt tillämpliga i skiljeförfaranden. I skiljeförfaranden kan parterna dock komma överens om att tillämpa dessa regler.

De lagstadgade bevisreglerna återfinns i artiklarna 149–207 i civilprocesslagen.

1.2 Finns det undantag från bevisbördereglererna? Om ja, i vilka fall? Är det i sådana fall möjligt att komma med motbevisning?

Påstående om faktiska omständigheter som görs av en av parterna och inte (i tillräcklig grad) motbevisas av motparten ska anses som bevisade av domstolen. Det finns dock ett undantag, nämligen situationer där detta skulle få rättsverkningar som inte alla parter kan utnyttja. I så fall kan domstolen kräva att bevisning läggs fram.

Påstående som bygger på allmänt kända fakta eller omständigheter eller allmän erfarenhet behöver inte bevisas. Dessa kan användas av domstolen oavsett om de åberopats av parterna eller inte. Med "allmänt kända fakta eller omständigheter" avses sådana fakta och omständigheter som varje normal person känner till eller kan känna till. "Allmän erfarenhet" avser kunskaper och erfarenheter som alla medborgare i det nederländska samhället har. Fakta som domstolen själv inhämtar under förfarandet (s.k. processuella fakta) behöver heller inte bevisas.

I vissa fall anges en presumtion i lag. Vissa fakta eller omständigheter anses så troliga att en part som åberopar dem inte behöver styrka dem med (ytterligare) bevisning. Domstolen kan även använda sig av allmän erfarenhet för att komma fram till en presumtion på grundval av vissa fakta som åberopas inför domstolen. I så fall har motparten möjlighet att motbevisa presumptionen. Det finns även ett antal specialfall. Två exempel kan anföras: enligt vägtrafiklagen måste en bilist som kör på en cyklist eller fotgängare betala skadestånd, om de inte kan bevisa att olyckan berodde på force majeure. Ett annat exempel är när arbetstagare begär skadestånd för en skada som uppkommit på arbetsplatsen. I så fall är arbetsgivaren skyldig att ersätta arbetstagaren för skadan, om det inte kan bevisas att det inte fanns några brister i den vård som krävdes eller att arbetstagaren gjort sig skyldig till bedrägligt beteende eller medveten vårdslöshet.

1.3 Hur övertygande måste bevisningen vara för att läggas till grund för en dom?

Det står domstolen fritt att bedöma bevisningen, om inte annat föreskrivs i lag. Med detta undantag avse regler om tvingande beviskraft. I mål som omfattas av tvingande beviskraft är domstolen skyldig att godta vissa former av bevisning som sanna, eller åtminstone erkänna deras bevisvärde. Även här finns en möjlighet att motbevisa vad som gjorts gällande.

Domstolarna kan endast grunda sina beslut på fakta som uppfyller bevisreglerna.

2 Bevisupptagning

2.1 Måste en part begära att bevisning tas upp eller kan domstolen ibland ta initiativ till bevisupptagning?

I vissa fall (bokföringskontroll, vittnesmål) lägger domstolen, på begäran av en av parterna, bevisbördan på den andra parten. Domstolen får även göra detta på eget initiativ (ex officio).

På begäran av en av parterna eller på domstolens eget initiativ kan domstolen på samma sätt förordna att ett sakkunnigutlåtande ska avges, eller att en synförrättning ska genomföras. Det är domstolen som utser den sakkunnige, som avger ett utlåtande till domstolen, och det är domstolen som förrättar syn. Parterna är skyldiga att medverka vid upprättandet av sakkunnigutlåtanden.

Både vid ett sakkunnigutlåtande och en synförrättning har parterna rätt att framföra sina synpunkter och göra framställningar.

2.2 Vad händer om en parts begäran om bevisupptagning godkänns?

Den part som domstolen har tillåtit att lägga fram bevisning eller som har bevisbördan är skyldig att lägga fram bevisning för att styrka de fakta och/eller omständigheter som åberopas. Motparten kan alltid lägga fram motbevisning, om detta inte är förbjudet enligt lag.

2.3 I vilka fall får domstolen avslå en parts begäran om bevisupptagning?

Domstolen avvisar bevisning som inte är relevant i målet, som inte är tillräckligt specifik (för vag), som har inkommit för sent eller som är oseriös. Bevisning som lagts fram får inte avvisas på grundval av det resultat som den förväntas leda till.

2.4 Vilka olika bevismedel finns det?

I Nederländerna tillämpas fri bevisföring, dvs. bevisning kan i princip läggas fram i vilken lämplig form som helst, om inte annat föreskrivs i lag. I lagstiftningen anges även en rad olika bevismedel (icke-uttömmande förteckning): De utgörs av:

officiella handlingar och domar,

bokföringskontroll, register och handlingar,

vittnesmål,

skriftliga eller muntliga sakkunnigutlåtanden,

inspektioner och synförrättningar.

2.5 Hur går vittnesförhör till? Skiljer de sig från förhör med sakkunniga? Vilka regler gäller för skriftlig bevisning och sakkunnigutlåtanden?

Bevisning i form av vittnesmål måste vara tillåtet i lagstiftningen och avges på begäran av en av parterna eller åläggs en av parterna på domstolens eget initiativ. Parterna kan också avge vittnesmål (se punkt 3 nedan). Om vittnesmål ska avges är det parterna som kallar vittnena.

Bevisningen avges i form av ett vittnesmål. Bevisningen tas upp genom att ett muntligt vittnesmål avges vid domstolsförhandlingen. En vittnesutsaga tillåts endast som bevisning om utsagan rör fakta som vittnet har personlig kändedom om. En part som begär att få avlägga vittnesmål medges detta om de fakta som ska bevisas är stridiga och vittnesmålet kan bidra till att avgöra målet.

På begäran av en av parterna eller på domstolens eget initiativ kan sakkunniga avge ett skriftligt eller muntligt utlåtande (artikel 194 i civilprocesslagen). Vid ett skriftligt utlåtande fastställer domstolen en tidsfrist för när detta ska inges. Vid ett muntligt utlåtande vittnar den sakkunnige på den dag som avsatts för förhandling.

2.6 Har vissa bevismedel större bevisvärde än andra?

Det görs skillnad mellan bindande och icke bindande bevisning. Vid bindande bevisning är domstolen skyldig att godta bevisningen som sann eller erkänna bevisvärdet i den formen av bevisning i enlighet med lagstiftningen. Motbevisning kan också läggas fram vid bindande bevisning, om inte annat föreskrivs i lag. Officiella handlingar och domar från brottmålsdomstolar är exempel på bindande bevisning. Domstolen får själv bedöma bevisvärdet hos icke-tvingande bevisning.

2.7 Är det obligatoriskt att använda ett visst bevismedel för att styrka en omständighet?

I vissa fall räcker en skriftlig handling som bevisning. Ibland är den skriftliga handlingen även nödvändig för att en viss rättighet ska föreligga. Ett exempel på detta är ett äktenskapsförord eller ett testamente. Bevis på att det finns ett äktenskapsförord eller ett testamente som upprättats av en notarie tillhandahålls genom att man lämnar in en notariehandling. En s.k. kodicill kan också användas som bevisning. En kodicill är ett handskrivet, daterat och underskrivet tillägg till ett testamente där testatorns önskemål anges. Önskemålen kan avse testamentterandet av bl.a. kläder, smycken och vissa angivna hushållsartiklar och böcker. En kodicill behöver inte valideras genom en notariehandling.

2.8 Är vittnen enligt lag skyldiga att avge vittnesmål?

Grundprincipen är att alla som kallats att vittna är skyldiga att vittna. Skyldigheten innebär att vittnen måste inställa sig till domstolsförhandlingen och säga sanningen när de avger sina vittnesmål.

2.9 I vilka fall kan de vägra att vittna?

Under vissa omständigheter kan en person befrias från skyldigheten att vittna.

Närstående till någon av parterna kan begära undantag från skyldigheten att vittna. Med närstående avses partens (f.d.) makar eller (f.d.) registrerade partner, en parts biologiska och ingifta släktingar, eller den personens make eller registrerade partner intill andra led – t.ex. föräldrar, barn, far- eller morföräldrar, barnbarn, syskon.

Vittnen kan även åberopa undantaget när de besvarar specifika frågor som gör att vittnet eller en biologisk eller ingift släkting i uppstigande eller nedstigande led eller i sidosled i andra eller tredje led, eller den personens (f.d.) make eller (f.d.) registrerade partner, riskerar att åtalas (artikel 165.3 i civilprocesslagen). Det finns även ett funktionsbaserat undantag. Detta kan åberopas av personer som på grund av sitt yrke eller sin ställning (präster, doktorer, advokater och notarier) har tystnadsplikt.

2.10 Kan en person som vägrar att vittna straffas eller tvingas att avge vittnesmål?

Om ett vittne i ett rekommenderat brev har kallats att inställa sig i en rättegång och underlåter att göra detta får domstolen på begäran av den berörda parten fastställa ett datum när vittnet får stämmas (delgivning av exekutionstjänsteman). Om vittnet fortfarande underlåter att inställa sig kan domstolen förordna om hämtning av polis. Om ett vittne inställer sig men vägrar att yttra sig får den relevanta parten begära att domstolen frihetsberövar honom eller henne för domstolstrots. Den ansökande parten måste sedan betala kostanden för frihetsberövandet. Domstolen förordnar endast om frihetsberövande om den anser att detta är motiverat för att få fram sanningen.

2.11 Finns det personer som inte får höras som vittnen?

I princip är alla skyldiga att avge vittnesmål, med undantag av personer som har rätt att åberopa undantaget (se fråga 2.9).

2.12 Vad är domstolens och parternas respektive roller vid vittnesförhör? När får ett vittne höras med tekniska hjälpmedel, till exempel videokonferens eller andra medier?

Vittnen förhörs och utfrågas av domstolen. Parter och deras advokater kan också ställa frågor till vittnet. Domstolen får, på eget initiativ eller på begäran av en av parterna, konfrontera vittnen med varandra eller med parterna. Efter att vittnet har vittnat får domstolen ställa frågor till parterna, och parterna får ställa frågor till varandra.

De nederländska bevisreglerna innehåller inga särskilda bestämmelser om videokonferenser. Det finns dock inget i den nederländska lagstiftningen som utgör hinder för detta förfarande, och det finns inga praktiska hinder för att genomföra videokonferenser. Det kommer an på domstolen att fatta beslut i frågan.

3 Bevisvärdering

3.1 Om en part har skaffat fram bevisning på ett otillåtet sätt, hindrar det domstolen från att lägga den till grund för domen?

Olaglig bevisning kan delas upp i bevisning som skaffats fram på olagligt sätt och bevisning som använts på ett olagligt sätt. Om bevisningen har skaffats fram på ett olagligt sätt innebär detta inte att själva användningen alltid är olaglig. Det är alltid upp till domstolen att besluta huruvida bevisningen bör betraktas som olaglig.

3.2 Kan en parts utsaga användas som bevisning?

Parter kan höras som parter i målet, men i så fall behandlas deras utsagor inte som bevisning till förmån för den part som hörs som vittne, om inte vittnesmålet är tänkt att komplettera och förtydliga ofullständig bevisning (artikel 164.2 i civilprocesslagen).

Senaste uppdatering: 09/02/2022

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.